

До
Председателя на Комисията по
здравеопазването
към 44. Народно събрание на Р България
/водеща/

СТАНОВИЩЕ

от

Инициативна група училищни психолози и педагогически съветници

Относно: Законопроект за съсловната организация и професионалната дейност на психолозите (Сигнатура: 154-01-14, Дата на постъпване: 11/02/2021 г., Сесия: Единадесетата сесия, Текст на законопроекта: 154-01-14.pdf , внесен от общо 20 депутати от ПП ГЕРБ, ОБЕДИНЕНИ ПАТРИОТИ – ПФСЪ, АТАКА и ВМРО

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯ,
ДАНИЕЛА АНАСТАСОВА ДАРИТКОВА – ПРОДАНОВА,**

Обръщаме се към Вас, като общност на психолозите и педагогическите съветници работещи в сферата на предучилищното и училищното образование, във връзка със Законопроект за съсловната организация и професионалната дейност на психолозите, внесен на 11.02.2021г. в НС на Р България (паричан за по-кратко в текста **ЗАКОНОПРОЕКТ-154-01-14**), към чийто текст имаме аргументирани възражения. Към предишния Законопроект, предоставен от Дружество на психолозите в Р България на депутати за въвеждане в Народно Събрание на Р България през 2018г. също имаме внесено Становище от името на инициативна група училищни психолози и педагогически съветници с Вх.№ ПГ-8194-Р-34, получено на 12.07.2018г. Това е актуален линк към всички Становища, както и горепосочения:

<https://parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/members/2586/standpoint/ID/8865>

В нашата професионална общност, все още организирана на неформален принцип, има редовни членове на Дружество на психолозите в Р България и такива, които не са членове на тази организация и/или членуват в други такива или не са членове на никакви организации. Независимо от това, всички сме обединени като професионалисти, практикуващи в сферата на предучилищното и училищно образование на длъжност „психолог“ или „педагогически съветник“, за това да има Закон, с който да се регламентира квалификацията и професионалната дейност на психолозите в съответствие с Европейското законодателство и с реалната ситуация на професионалната общност в Р България.

Важно е да се има предвид, че макар и да не е изрично посочено, този **ЗАКОНОПРОЕКТ-154-01-14** като въздействие би засегнал практикуващи психолози във

всички сфери – в публичния – обществен и в частния сектор, като има отношение и към висшето образование за придобиването на професионална квалификация на психолозите с образователно-квалификационни степени и научни такива, както и към продължаващото им професионално развитие. По отношение на практикуващите специалисти в публичния-обществен сектор в системата на предучилищното и училищно образование е още по-специфично, защото в момента на длъжностите „психолог“ и „педагогически съветник“ се назначават специалисти, които в системата като статут са изравнени с ниво на длъжност педагогически специалисти, съответно приравнени като заплащане на „учител“, но без възможност за кариерно развитие в тези рамки. В този организационен контекст на длъжност „педагогически съветник“ или „психолог“ в ЗПУО и според Наредба 15 за статута и професионалното развитие на педагогическите специалисти, в сила от 02.08.2019г., директорите на училища и детски градини могат да назначават специалисти, които са с образователно-квалификационна степен (ОКС) по психология на длъжност „психолог“ – съответно бакалавър или магистър или и двете по психология, а на длъжност „педагогически съветник“ специалисти с ОКС бакалавър или магистър по психология, педагогика и социални дейности. Ако ЗАКОНОПРОЕКТ-154-01-14 бъде приет и влезе в сила в този вид, това ще означава, че по силата на специализиран закон, ще трябва да бъде валиден и за системата на предучилищно и училищно образование. Това предполага да се направят промени в сега действащите ЗПУО, Наредба 15 за статута и професионалното развитие на педагогическите специалисти, в сила от 02.08.2019г. и Наредба за приобщаващо образование, в сила от 27.10.2017г., които касаят пряко нашата дейност в училища и детски градини. Съответно за длъжността „училищен психолог“ логично ще важат Стандартите по психология на развитието, публикувани на сайта на Дружество на психолозите в Р България (ДПРБ), предвидени за допълване на ЗАКОНОПРОЕКТ-154-01-14 без да са изрично написани в текста:

<http://psychology-bg.org/%d1%81%ad0%b5%bd0%ba%d1%86%ad0%b8%di%8f-%d0%b1%81%ad0%b8%di%85%ad0%be%ad0%b2%ad0%be%ad0%b3%ad0%b8%di%8f-%d0%bd%ad0%b0-%d1%80%ad0%b0%ad0%b7%ad0%b2%ad0%b8%di%82%ad0%b8%ad0%b5%di%82%ad0%be/>

(последно посетен на: 14.02.2021г. в 16:15ч.)

<http://psychology-bg.org/wp-content/uploads/2021/02/01%82%ad0%b0%BD%0%B4%0%BU%di%80%di%82%D0%B8-%d0%A1%ad0%b5%di%86%ad0%b8%di%8f-2->

<http://psychology-bg.org/wp-content/uploads/2021/02/01%82%ad0%b0%BD%0%B4%0%BU%di%80%di%82%D0%B8-%d0%A1%ad0%b5%di%86%ad0%b8%di%8f-2->

(последно посетен на: 14.02.2021г. в 16:16ч.)

От посочените Стандарти по психология на развитието съответно ще трябва да се промени длъжностната характеристика, дейностите спрямо квалификацията и съответно условията за назначаване на тази длъжност в училища и детски градини. Ако трябва да се оцени въздействието на това за системата на предучилищното и училищно образование, например от Министерство на образованието и науката – Отдел „Квалификация и кариерно развитие“, то би могло да се установи, че повечето от педагогическите специалисти ще трябва да бъдат освободени от заеманите длъжности по трудово правоотношение, защото не отговарят на изискванията за Стандарта по психология на развитието. При невъзможност за назначаване на съответните квалифицирани специалисти, отговарящи на този Стандарт, не е ясно дали в системата на предучилищното и училищно образование пряма да бъде решено за по-лесно да се назначават педагози и други специалисти с длъжностна характеристика на училищни психолози или педагогически съветници, които в по-голямата си част се припокриват и в момента (за справка ЗПУО, Наредба 15, Наредба за приобщаващо образование, посочени и по-горе в текста). Това съответно практически ще даде възможност например, психодиагностика на потребности от личностно развитие на дете или ученик, да

бъде правена от неквалифицирани за тази дейност специалисти като педагози, социални работници или други, назначени на тези длъжности. Освен това, така би намалял значително броя на педагогическите специалисти на длъжност „училищен психолог“, което ще бъде огромна крачка назад в настоящото развитие на тази длъжност в предучилищното и училищно образование.

ЦЕЛТА на аргументираните ни искания с този **ЗАКОНОПРОЕКТ-154-01-14** да се върне за обществено обсъждане и редактиране, като се вземат предвид нашите аргументи от Управителния съвет и членовете на Общото събрание на ДПРБ, преди да се гласува в Народното събрание. Да се включи за разглеждане и Комисията по образованието и науката към Народно събрание на Р България. Също така искаме да съхраним професионалната идентичност на различните видове психолози, практикуващи в публичния-държавен и в частния сектор, както и да подобрим статута, дейностите и условията на труд на училищните психолози и педагогическите съветници, отразяването им в нормативните документи в училищното и предучилищното образование. Всичко това да бъде отразено в специализиран закон, който да отговаря на Европейските добри практики и да е приложим за България. Несъмнено професионалното обсъждане на такъв текст трябва да включва академични лица, но и практикуващи в момента училищни психолози и педагогически съветници, както и колеги от другите области на приложната психология, заети в държавен и частен сектор – МВР, военни, клинични, социални и т.н.

По отношение на ЗАКОНОПРОЕКТ-154-01-14 сме обединени като неформална професионална общност относно съдържанието му /текста/, както следва:

1. Текстът на **ЗАКОНОПРОЕКТ-154-01-14** е написан твърде общо и има много неясноти, позовавания на Европейска директива, Закони на страни в и извън ЕС, които не отговарят на тълкуванията и положенията, описани в него.

Съответно няма позовавания, нито линкове или цитати от конкретни текстове на Европейска федерация на психологическите асоциации (ЕФПСА), (EFPSA), на която ДПРБ е член, по въпреки множество заявки, подготовка, платени и безплатни обучения по темата за въвеждане на Европейския сертификат по психология EuroPsy, това не се случва на практика. Цитирам от сайта <https://www.europsy.eu/quality-and-standards/regulations>

(последно посетен на 14.02.2021г. в 16:59ч.)

„Европейският сертификат по психология EuroPsy (отгук нататък EuroPsy) има за цел да осигури стандарт за академично образование и професионално обучение, който информира клиенти, работодатели и колеги, че може да се счита, че психологът е придобил необходимите компетенции за предоставяне на психологически услуги. EuroPsy има за цел да установи общ стандарт на компетентност във всички държави, в които е издаден. Той предвижда свободно движение на психолози в страните от Европейския съюз и в други страни, присъди Стандарта, и има за цел да подкрепи механизми за улесняване на това. EuroPsy е европейски стандарт за образование и професионално обучение по психология, установен от EFPA, Европейската федерация на асоциациите на психолозите. Всеки психолог, който отговаря на този стандарт, може да получи сертификат EuroPsy и да бъде включен в регистъра на европейските психолози.“

https://www.europsy.eu/_webdata/europsy_regulations_july_2019_moscow.pdf

(последно посетен на 14.02.2021г. в 17:02ч.)

Относно националните гилдии, на страницата на EFPA е написано, че те единствено гарантират, че посочното образование от съответния професионалист е в съответствие с техните стандарти за практика и етика. Втората препоръка е националните гилдии да насърчават и ако е възможно да акредитират курсове за обучение на професионални психолози т.е. да създават условия за професионално развитие. Това е техният основен ангажимент по отношение на тренинга. По отношение на психолозите в сферата на училищното и предучилищно образование, Стандартите им посочват магистърска степен по психология в рамките на 5-годишно университетско обучение. Основните текстове са по отношение на Европейската диплома – сертификат, за който се изисква знания и умения по общ набор от стандарти, които включват практика под супервизия, ангажимент за стично поведение и продължаващо професионално развитие - напредвало с 90 кредита, тригодишна практика под супервизия с 500 часа в дневник с доказателства за супервизията.

Продължаващото професионалното развитие на практикуващите в Р България училищни психолози и педагогически съветници и по-специално работата под супервизия, и интервизия са важна част от него. На практика, ако изобщо имат финансова възможност, някои от тях със собствени средства осъществяват това за себе си. За съжаление все още в системата на предучилищното и училищно образование няма система за супервизия и интервизия на тези професионалисти. Механичното прилагане на изисквания за ОКС и развитие на регулации за санкции и контрол е небалансирано по отношение на реалността на практикуващите в момента училищни психолози и педагогически съветници в системата на средното образование. Самозваните професионалисти могат да бъдат разобличени и регулирани по законен път с други средства и подходи в нормативната уредба, което е безспорно необходимо. Това би могло да се случи с добра законодателна рамка за работещите професионалисти, която гарантира ясни правила, прозрачни процедури и добри условия за продължаващо професионално развитие във всички професионални направления.

2. Некоректно и подвеждащо е в Глава втора, чл. 7, т. 1, ал. 4, че „стандартите за психологическа дейност са задължителни за всички лица, извършващи психологически дейности в съответното професионално направление“, защото не са посочени професионалните направления и съответните дейности към тях, както и кои са Стандартите за съответните направления на професионална дейност на психолозите. Не е ясно и дали и кои имат съответствие с **Национална класификация на професиите и длъжностите от 01.2011г.** на Национален статистически институт.

<https://www.nsi.bg/bg/content/2611/basic-page/%D0%BD%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%BB-%D0%BA%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B8%D1%84%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D1%84%D0%B5%D1%81%D0%B8%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B8-%D0%B4%D0%BB%D1%8A%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D0%B5>

(последно посетен на: 14.02.2021г. в 16:40ч.)

В случая това е подвеждащо, защото тези Стандарти не влизат в текста на **ЗАКОНОПРОЕКТ-154-01-14** и съответно това може да се тълкува като възможност ДПРБ да променят Стандартите с решения на Управителния съвет и съответно колеги да бъдат оцетени. Освен това, ако има направления, които не са включени в тази класификация като професии, дали ДПРБ предвижда да задвижи процедура по вписване на нови длъжности в Националната класификация на професиите и длъжностите.

В психологията има много направления на приложната психология, както ни е известно има клинични психолози, трудови и организационни, детски, спортни,

авиационни, криминални, военни, пенетрационни, социални. Сферите на професионална реализация се определят спрямо тяхната квалификация и нормативната уредба на съответните служби, медицински, образователни, социални и др. заведения, ако са в публичния сектор и според това за тяхната работа важат Законите на МВР, за Изпълнение на наказанията (за затворите), на военните, на здравеопазването, на образованието, и т.н. В частният сектор има доброволна регулация за момента, което крие своите неприятни страни както за работещите, така и за клиентите на подобни услуги. Има се предвид, че неквалифицирани лица или такива, които не спазват Етични стандарти в упражняването на професията, казано разговорно „самозванци“ и такива без професионална етика, практикуват.

Самите Стандарти, публикувани на сайта на ДПРБ на Секциите внушават лобистки изисквания, насочващи към определени магистърски програми, университети и курсове. Те поставят под съмнение дипломите за завършено образование от акредитирани учебни заведения като достатъчни за едно или друго ниво или квалификация, които би трябвало да са легитимни по право и да дават описаните от Университетите квалификации и правоспособности, които са били разписани по времето на придобиване на тези дипломи.

За практикуването на психотерапия има други изисквания и регулация, която е свързана с Българска асоциация по психотерапия, но и психотерапията няма статут на отделна професия все още в България.

По отношение на практикуване на клинични психолози в здравни заведения – болници, има определени изисквания в Закона за здравето и Наредба 29 и т.н., където се изисква придобита ОКС бакалавър по психология, магистър по психология и придобиване на специалност „медицинска психология“ от Медицински университет.

3. В ЗАКОНОПРОЕКТ-154-01-14 има цели абзаци, които са части от Устава на ДПРБ, което по никакъв начин не променя статута на тази организация в друг, а само разширява възможностите за издръжка на самото Дружество, в случая не само от членски внос и други позволени от ЗЮЛНИЦ дейности, но и от глоби и такси за застраховки или да въведе такси за разглеждане на документи, становища и т.н. Това би могло да доведе до самоцелно събиране на такива от членовете му и субективно преследване на „псудобни“ колеги.

Статута на подобна организация би трябвало да е различен, както и финансирането ѝ, защото това би могло да бъде конфликт на интереси.

4. В Глава втора, чл. 6 относно условията за упражняване на професията „психолог“, би трябвало да се въведе определен вид направление в психологията и да е ясно какъв вид психолог или за всеки вид, като образователно-квалификационната степен (ОКС) да бъде ОКС бакалавър по психология и магистър по даден вид „психология“ и/или доктор по даден вид психология, както и 1000 часа стаж под супервизия, както е според EuroPsy - европейски стандарт за образование и професионално обучение по психология, установен от EFPA, Европейската федерация на асоциациите на психолозите, на която ДПРБ са член, но не въвеждат тези стандарти за Р България.

В България разделянето на ОКС бакалавър и магистър бяха въведени 2002 г., а психолозите преди това след пет годишно обучение придобиваха директно магистърска степен по психология от университет. Има психолози с 5-годишно обучение по психология, които имат специализация в дадена област на психологията в последните 2 години от обучението, което би трябвало да се счете за ОКС бакалавър по психология и ОКС магистър по даден вид психология в съответствие с направлението на специализацията. Вероятно

валидната за това време нормативна уредба в сферата на висшето образование е била съответна на това положение, но тя може да се приравни към настоящата.

5. В Глава втора, чл. 7, ал. 1 се описват кои са тези международни стандарти, както и не се посочват Европейски такива, макар че се претендира именно за тях.

6. В Глава втора, чл. 7, ал. 3, т. 7 в Стандартите в сайта на ДПРБ не са посочени навсякъде начините за насочване към друго специализирано обслужване.

7. В Глава трета, Раздел 1, чл. 8, ал. 1 и ал. 2 ако приемем, че ДПРБ е съсловна организация, то коя институция я контролира и регулира? Защо името ѝ тук е непроменено и е със статут на НПО като съсловна организация със старото име?

8. В Глава трета, Раздел 1, чл. 9, ал. 1, т. 6 би трябвало да е Национален регистър.

9. В Глава трета, Раздел 1, чл. 9, ал. 1, т. 7 не са посочени кои са компетентните органи.

10. В Глава трета, Раздел 2, чл. 12 напълно се дублират с настоящите органи на управление на ДПРБ, като са добавени само Експертни комисии. Липсва Национален съвет по качество по аналогия от ЗАКОН ЗА СЪСЛОВНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ НА МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ, АКУШЕРКИТЕ И АСОЦИИРАНИТЕ МЕДИЦИНСКИ СПЕЦИАЛИСТИ, НА ЗЪБОТЕХНИЦИТЕ И НА ПОМОЩНИК-ФАРМАЦЕВТИТЕ (ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 91 ОТ 2018 Г.) Чл. 9. (Изм. - ДВ, бр. 91 от 2018 г.) <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135504377>

11. В Глава трета, Раздел 2, чл. 16 това е като от Устава на ДПРБ.

12. В Глава трета, Раздел 2, чл. 16 това е като от Устава на ДПРБ, само е увеличен състава ѝ от трима на пет души. Ревизионната комисия би трябвало да осъществява не само финансов контрол, но и дали се спазват процедурите, как се взимат решенията от УС и Общото събрание на ДПРБ.

13. В Глава трета, Раздел 2, чл. 20, ал. 1 – в някои от Комисиите условията за членство са твърде неясни или твърде ограничени от реалната правоспособност и професионална компетентност, а това би лишило от участие колеги с нужната квалификация и професионален опит във вземането на решения. Също така е възможно да се формират лобистки кръгове на формален принцип.

14. В Глава четвърта, Раздел 1, чл. 22, ал. 1 – не е ясно написано кои са направленията.

15. В Глава четвърта, Раздел 1, чл. 22, ал. 3 – вписват се лични данни и съответно трябва да са съобразени със ЗЛД и какви да са те, кое ще е лицето, което ще отговаря за тях от страна на ДПРБ. Ако лицето пожелае да оттегли личните си данни, то те ще стоят ли в Регистъра, независимо дали лицето е заличено или има наложено някакво наказание?

16. В Глава четвърта, Раздел 1, чл. 22, ал. 4 – например в Стандарта по психология на развитието всяка една от изброените ОКС имат различни нива на правоспособност. Това е абсурдно, ако трябва да се промени във всички закони и наредби, които имат отношение към заемането на длъжност от различни видове психолози, и например да се напише, че психолог на ниво консултант, има право или не или частично такова на психодиагностични дейности, например. Това би довело до законодателен хаос. Също така не отговаря на посочените тук Европейски стандарти.

17. В Глава четвърта, Раздел 1, чл. 22, ал. 6, т. 2 – с даването на право на издаване на „наказателно постановление“ едно НПО с претенции за съсловна организация се явява в ролята на съдия и тук е спорно дали това е възможно спрямо настоящето законодателство в България по АПК и т.п.

18. В Глава четвърта, Раздел 2, чл. 28, ал. 1 – не са посочени кои са „традициите в психологическата практика“ и кой ги утвърждава, ако има такива, за да са валидни за всички психолози на национално ниво. Липсва квалификационна рамка за професионално развитие

на психолозите, която има квалификационни нива, според която да са ясни кои са тези национални и международни професионални стандарти и спецификите на отделните дейности и изискванията на ДПРБ. Не са посочени източници за международни стандарти, а за национални са обявени по подразбиране Стандартите в раздел „Секции“ на сайта на ДПРБ, което е крайно некоректно и ограничително. Тези различни видове Стандарти, които не са неразделна част от ЗАКОНПРОЕКТ-154-01-14, е възможно да бъдат променяни и допълвани без Обществено обсъждане и изменение на нормативната уредба по законоустановения ред, което би довело до злоупотреби и ощетяване на професионалисти.

19. В Глава четвърта, Раздел 2, чл. 28, ал. 8 – това изискване нарушава конфиденциалността между клиент и психолог, както и йерархичната структура на контролиращ орган на дейността на психолозите, които работят в публичния и държавен сектор, именно и за работещите в училища, детски градини, МВР, военни, затвори и т.п. Такива записи на информация от типа на клиничен протокол или работни протоколи от консултации, бланки от попълнени тестове или методики за психодиагностика, доклади, становища и други документи от дейности на психолога, могат да са обект и на институционална защита по реда на вътрешни правила и инструкции. Биха могли да се изискват с прокурорска заповед или доклади, становища, психологичен статус и др. и те да са част от институционална или междуинституционална документация, която имат право да изискват проверяващи органи, например за сферата на средното образование – РУО-София-град, МОИ, но пак само определени официални документи от образователната институция за проверяващия орган. Как ще бъде регулирана намесата на ДПРБ в такива ситуации? Ако психолога е неправомерно обвинен, къде и как може да защити своите професионални права?

20. В Глава четвърта, Раздел 2, чл. 28, ал. 8 – не е ясно написано какво означава професионална застраховка, при кого може да се сключи, дали ако е ДПРБ това не е конфликт на интереси. Как и кой ще установи дали даден психолог е в ситуация на „виновно неизпълнение на задълженията“, ако клиент го съди поради други субективни причини и кой ще докаже това? ДПРБ превръща ли се в съдебна инстанция?

21. В Глава пета, чл. 30, ал. 1, 2, чл. 33, ал. 2, т. 4 – Съгласно чл. 6 от Закона за административните нарушения и наказания (ЗАИП), *„Административно нарушение е това деяние (действие или бездействие), което нарушава установения ред на държавното управление, извършено е виновно и е обявено за наказуемо с административно наказание, налагано по административен ред.“*

В обявения ЗАКОНПРОЕКТ-154-01-14, съгласно е Глава пета, чл. 30, ал. 1 *„Психолозите носят отговорност за виновно неизпълнение на задълженията по този закон, устава, стандартите по чл. 7 и Етичния кодекс на психолога“*, като в закона не е предвидена друга норма, която да определя кои деяния са административни нарушения.

Нормите, които определят кои деяния са административни нарушения трябва да са конкретни, ясни и точни. В тях трябва да е посочено изпълнителното деяние, чрез пълно и точно описание на фактическите признаци, които деянието трябва да съдържа, за да е осъществено съответното административно нарушение, външно проявените признаци на деянието и неговата субективна страна.

Това е необходимо, тъй като изначално трябва да е ясно на всяко лице, от какво точно поведение следва да се въздържа, за да не бъде ангажирана неговата

административно-наказателна отговорност. На второ място, това е необходимо за да може наказващия орган да извърши преценка извършило ли е лицето административно нарушение, за което да му бъде търсена отговорност и на трето място за да може да се извърши и съдебен контрол на издаденото наказателно постановление.

Следва да се има предвид, че не всяко неизпълнение на задълженията на един Закон, Устав, Стандарти или Етичен кодекс би могло да се третира като административно нарушение, като преценката дали то е нарушение или не следва да е на законодателя, а не на наказващия орган, както е в случая.

Съгласно чл. 30, ал. 2 от ЗАКОНПРОЕКТ-154-01-14, „За всяко нарушение по ал. 1 на нарушителя се налагат следните наказания: 1. порицание; 2. задължително предписание за преустановяване на констатираното нарушение; 3. публикуване на интернет страницата на ДПРБ на констатираните нарушения за срок една година; 4. глоба в размер от 200 до 1000 лв., а при повторно нарушение – от 500 до 3000 лв.; 5. лишаване от правото на заемане на ръководна длъжност в органите на ДПРБ за срок до 5 години; 6. заличаване от регистъра на правоспособните психолози за срок от 3 месеца до 2 години.“

Така предвидените наказания са в противоречие със нормите на специалния закон – ЗАПП. В чл.13, ал.1 от ЗАПП е предвидено, че за административни нарушения могат да се предвиждат и налагат следните административни наказания: а) обществено порицание; б) глоба; в) временно лишаване от право да се упражнява определена професия или дейност., а съгласно ал. 2 за административно нарушение, извършено повторно или на системно извършване, може да се предвижда наказание безвъзмезден труд в полза на обществото, което да се налага самостоятелно или едновременно с друго наказание по ал. 1. Недопустимо е в ЗАКОНПРОЕКТ-154-01-14 за административните нарушения да се предвиждат наказания различни от тези по ЗАПП.

Съгласно чл. 27, ал.1 от ЗАПП, административното наказание се определя съобразно с разпоредбите на този закон в границите на наказанието, предвидено за извършеното нарушение.

В ЗАКОНПРОЕКТ-154-01-14, както беше посочено вече, освен, че не са предвидени конкретните деяния, които представляват административни нарушения, но и не са предвидени кои конкретно административно наказание се налага за всяко от тях. Недопустимо, определянето на вида на наказанието за всяко конкретно деяние да е предоставено на наказващия орган, като съгласно чл. 30, ал. 3 от ЗАКОНПРОЕКТ-154-01-14, наказанията се налагат, като се вземат предвид формата на вината, накарнените интереси, причините и условията, довели до извършване на нарушението и други смекчаващи и отегчаващи обстоятелства. Действително той разполага с аналогични правомощия и съгласно чл. 27, ал. 2 от ЗАПП, но те касаят размера на наказанието, а не неговия вид.

В заключението, на въз основа на който орган са дадени прескалено големи правомощия да преценява както дали едно деяние е административно нарушение, така и какво по вид и размер наказание да наложи за него, което би могло да доведе до злоупотреби.

Също така, с оглед предвидените в законопроекта видове административни нарушения, наказания и начина за тяхното определяне фактически се смесват дисциплинарната с административно-наказателната отговорност, което е недопустимо.

Все пак според Кодекса на труда (Изм. ДВ, бр. 100 от 1992г.) само работодателя има право да определя наказания, които според чл.188 от същия Кодекс са следните: Дисциплинарни наказания: 1. Забележка; 2. Предупреждение за уволнение; 3. Уволнение. Единствените глоби там са за нарушения на самото трудово законодателство т.е. Кодекс на труда. Това означава, че написаният текст е в нарушение на вече установен нормативен акт. Евантуален пример от практиката тук може да се окаже на работещ психолог в училище или детска градина, когато родители на дете/ученик не са доволни от работата му и подават жалба или сигнал директно до Комисията по професионална етика към ДПРБ и то наложи глоба на психолога. Разбира се, възможно е жалбата или сигнала да са основатели или не, но при такива ситуации проверката е на различен принцип, ако жалбата или сигнала е подадена до работодателя на психолога т.е. до Директора на училище или детска градина и/или до РУО-София-град и/или МОН.

22. В Мотиви – във второто изречение не е ясно, че не съществуват задължителни стандарти и гаранции за качествено изпълнение на психологическите дейности. Образованието и придобитата квалификация са именно това.

Твърди се, че такава уредба е въведена в редица държави, включително и САЩ и Европейския съюз. Ярна е само думата регулация, но текста на **ЗАКОНПРОЕКТ-154-01-14** яма общо с въведените там регулации. Например в САЩ, по информация на колега доктор по психология, лицензиран психолог там, уредбата е ясно структурирана. В САЩ регулирани професии в областта на психологията са клинични, училищни, организационни психолози и т.п., както и психотерапевти, социални работници и семейни терапевти, но всички имат отделни професионални организации, регулирани са със закон и имат лицензи. За да практикуваш, например като клиничен психолог, задължително трябва да имаш лиценз. Професиите са разделени на два вида спрямо образованието – такива с магистърска и такива с докторска степен. Професията клиничен психолог е легално защитена, задължително с докторска степен и придобиване на лиценз. Придобитата докторска степен Phd или PsyD на психолози, като Phd дава възможност за академична научно-изследователска дейност, но ограничава други приложения за определена психодиагностика, например, за разлика от другата.

Придобиването на лиценз става от лицензиращ орган във всеки щат. Лицензът се издава от Щатските департаменти по професионална регулация, например за щата Илинойс е този: <https://www.idfpr.com/profs/psych.asp>

Изпитите за лиценз са национални, но някои щати имат допълнителни изисквания или изпити, обикновено по местния закон, а лицензите са щатски. Тези лицензи се регулират от всеки щат, а не от Американската психологическа асоциация - <https://www.apa.org/>

Второ изречение то мотивите „Не съществуват задължителни стандарти и гаранции за качествено изпълнение на психологическите дейности.“ противоречи на изречението от стр. 18 „Психолозите носят пълна отговорност за качеството и резултатите на упражняваната от тях дейност, както и спазването на приетите от Дружеството стандарти и

Етичен кодекс.“ По надолу в текста не се посочват отново кои са тези „утвърдени международни стандарти“.

23. Правописните грешки в текста на **ЗАКОНОПРОЕКТ-154-01-14** внушават неграмотност на съставителите и некоректност като например, изписване на Регистър, Общо събрание, Стандарти, различните видове Комисии – Етична комисия, Научна комисия, Ревизионна комисия и т.н. с малки букви.

ПРЕПОРЪКИ:

1. **ЗАКОНОПРОЕКТ-154-01-14** да се върне за обществено обсъждане и редактиране, като се вземаг предвид нашите аргументи от Управителния съвет и членовете на Общото събрание на ДПРБ, преди да се разглежда в този вариант от Комисията по здравеопазване към Народното събрание на Р България. Да се включи за разглеждане и Комисията по образованието и науката към Народното събрание на Р България.
2. **ЗАКОНОПРОЕКТ-154-01-14** изцяло да бъде преработен като се създаде работна група от различните професионални общности на заинтересовани специалисти практикуващи психолози, академични лица, експерти от всички сфери на приложната психология в държавния и частния сектор, както и от институции като МОН, ДАЗД, МЗ, които да направят нов Законопроект в контекста на българската реалност, съотнесена с Европейското законодателство и последващо негово приемане съобразно обществения интерес и Конституцията на Република България.

ИНИЦИАТИВНА ГРУПА от вносители

и **подкрепили Становището**

Вносител на Становището – общо 3 души:

1. **Рени Димчова Велчева** – клиничен психолог, длъжност – педагогически съветник, Регистриран психолог № BG-RP 0089 – редовен член на Дружество на психолозите в Р България (ДПРБ), член на Ревизионната комисия на ДПРБ от 19.01.2019г. до края на 2021г.

Координатор на Студентска секция на ДПРБ от 01.1999г. до 04.2001г.; председател на Младежка секция на ДПРБ от 2003г. до 20.12.2015г. и член на Управителния съвет от 2005 г. до 20.12.2015г.

/ /

Месторабота: 41. Основно училище „Св. Патриарх Евтимий“, гр. София, район „Триадница“, ул. „Цар Самуил“ №24,
тел. с-mail:

2. **Димка Кълева Косева** – организационен психолог, педагогически съветник, Регистриран психолог № BG-RP 1285 – редовен член на Дружество на психолозите в Р България (ДПРБ)

/ /

11. Татяна Пиколова -- училищен психолог в Обединено училище „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Димитровград
12. Диана Петрова – психолог в 6. ОУ „Граф Игнатиев“, гр. София
13. Петя Годорова Тошкова – педагогически съветник в ОУ „Неофит Рилски“, гр. Габрово
14. Ана Стефанова Атанасова, педагогически съветник в ОУ „Христо Ботев“, гр. Варна, специалност – приложна социална психология
15. Даниела Йорданова – психолог в ЦСОП, гр. Велико Търново
16. Катя Илиева Стоева – психолог в ЕГ „проф. д-р Асен Златаров“, гр. Хасково
17. Галипа Георгиева Мирчева – психолог в ШГ по земеделие „Г. Рачински“, гр. Генерал Тошево
18. Надежда Пантелеева – психолог в ОУ „Васил Априлов“, гр. Бургас
19. Виктория Костадинова – психолог в ОУ „П. Валцаров“, с. Селановци, общ. Оряхово, обл. Враца
20. Милен Недялков – психолог в ОУ „Христо Ботев“, гр. Севлиево
21. Магдалена Батсва – психолог в СУ Никола Й. Валцаров“, гр. Петрич
22. Камен Иванов Мичев – психолог в ОУ „Петко Рачов Славейков“, гр. Пещера
23. Мария Славчева Молсва – педагогически съветник, ЦСОП, гр. Бургас
24. Недялка Ангелова – психолог, педагогически съветник в ОУ „Св. Иван Рилски“, гр. Хасково
25. Нели Атанасова Тетимова – педагогически съветник в ОУ „Братя Миладинова“, гр. Бургас
26. Мирослава Петърчева – педагогически съветник в Спортно училище „Георги Живков“, гр. Велико Търново
27. Кирилка Милчова Коцева – специален педагог и психолог, училищен психолог в СУ „Св. Св.Кирил и Методий“, с. Крупник, общ. Симитли, обл. Благоевград
28. Десислава Сотирова – психолог в 32. СУИЧЕ „Св. Климент Охридски“, гр. София
29. Емилия Владимирова Гарванска – специален психолог на длъжност училищен психолог в СУ “Иван Вазов“, гр. Мездра
30. Стела Дахман - психолог, НИГПТО „М. В. Ломоносов“, гр. София
31. Елена Костадинова – психолог в ДГ „Червената шапчица“, гр. Русе

32. Аделина Иванова Тодорова – магистър психолог, педагогически съветник в ОУ „Алеко Константинов“, гр. Перник
33. Михаела Табакова – детски психолог, психомоторен терапевт, гр. София, 141 ДГ
34. Костадишка Илиева Стоянова – психолог, СУ „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Асеновград
35. Светла Влахова – психолог във 2.АЕГ Томас Джеферсън“, гр. София
36. Надежда Тонева Томова – психолог в ОУ „Св. Климент Охридски“, гр. Бяла Слатина
37. Диана Петкова Петкова – ОУ „Васил Левски“, гр. Бургас
38. Димитриана Асенова Димитрова – психолог в СУ „д-р Петър Берон“, гр. Костинброд
39. Веселка Манчева Кънева – Христова – педагогически съветник в ПГСС „Н. Пушкиров“, гр. Попово
40. Елена Ангелова Гекова – бакалавър по психология и магистър по детска и юношеска психология, училищен психолог в 122 ИОУ „Николай Лилиев“, гр. София
41. Поля Иванчева Маринова – психолог в ПГТ „проф. д-р Асен Златаров“, гр. Бургас
42. Ваня Димитрова Георгиева – училищен психолог в СУ „Отец Паисий“, гр. Габрово
43. Слава Маринова Гапчева – магистър психолог, директор на ОУ „Христо Смирненски“, гр. Карнобат
44. Радослав Жеков – училищен психолог в ОУ „Христо Ботев“, гр. Бургас, гр. Сарафово
45. Кремена Димова – психолог в ОУ „Георги Райчев“, гр. Стара Загора
46. Невяна Капустина – магистър психолог, училищен психолог в ПУ „Иван Вазов“, гр. Дългопол
47. Венета Пейкова – психолог в СУ „Иван Вазов“, гр. Стара Загора
48. Цветелина Сашева Димитрова – психолог в ДГ 185 „Звездичка“, гр. София
49. Даписла Атанасова Гавазова – психолог в СУ „проф. д-р Асен Златаров“, гр. Първомай
50. Стела Пейчева Янчева – социален психолог, ОУ „Христо Ботев“, гр. Габрово
51. Павлина Георгиева – педагогически съветник, СУ „проф. д-р Асен Златаров“, гр. Първомай, обл. Пловдив

52. Ивелина Цветанова Кьосева – педагогически съветник в 5. ОУ, гр. Стара Загора
53. Надя Валерисва Ковачева – магистър психолог, училищен психолог в ОУ „Стефан Караджа“, гр. Варна
54. Жулиета Гьоргиева Анева – психолог-магистър, педагогически съветник в ОУ „Кап. П. Пармаков“, с. Градец, обл. Сливен
55. Биляна Леопова Билева-Иванова – психолог в 74. СУ „Гоце Делчев“, гр. София
56. Екатерина Мавродиева – педагогически съветник/психолог в СУ „Братя Миладинови“, гр. Пловдив
57. Христина Недялкова Минчева училищен психолог в ОУ „Свети Свети Кирил и Методий“, гр. Габрово
58. Мария Ангелова Стаменова педагогически съветник, СУ „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Асеновград
59. Виктор Росенов Коцев – магистър-психолог, педагогически съветник в ПМГ „Васил Друев“, гр. Велико Търново
60. Гергана Стефанова Ксперлиева – магистър-психолог, педагогически съветник в Хуманитарна гимназия „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Пловдив
61. Стела Красиминова Дечева - училищен психолог, СУ „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Созопол
62. Динка Дойчева – педагогически съветник, СУ „Св.св. Кирил и Методий“, град Бургас
63. Силвия Шиколасва Анова – психолог, ОУ „Проф. Марин Дришов“, гр. Панагюрище
64. Николета Доброславова Казакова – педагогически съветник в ОУ „Христо Ботев“, гр. Бургас
65. Росица Георгиева Гьоргиева – педагогически съветник, 48.ОУ „Йосиф Ковачев“, гр. София
66. Радосвета Вардева – психолог, ДГ „Морска звезда“, гр. Бургас
67. Бочо Петров Бочев – училищен психолог, ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, с. Ведраре
68. Татяна Дсеева Димитрова – училищен психолог в ПМГ „Акад. Иван Гюзелев“, гр. Габрово

69. Дафина Йотова – магистър-психолог, училищен психолог в 23. СУ „Фредерик Жолио Кюри“, гр. София
70. Вера Паничарова – педагогически съветник в СУ „Александър Иванов – Чапай“, гр. Белово
71. Румяна Костова – психолог АЕГ „Гео Милев“, гр. Бургас
72. Детелина Александрова Бенчовска – училищен психолог, гр. Койнаре, обл. Плевен
73. Ивилина Вулова-Стапчева – училищен психолог, ШГЕЕ „Константин Фотинов“, гр. Бургас
74. Невена Иванова Иванова – детски психолог в ДГ 174, гр. София
75. Мария Стойчева Стойкова – психолог, педагогически съветник в 6. ОУ „Свети Никола“, гр. Стара Загора
76. Мария Парашкевова – психолог, ДГ „Делфин“, гр. Бургас
77. Дамянка Карналова – психолог, педагогически съветник в ПГХТТ, град Шлодвиз
78. Аниа Шнилевая – психолог в ДГ „Раковина“, гр. Бургас
79. Ирена Найденова – педагогически съветник в 120. ОУ „Г. С. Раковски“, гр. София
80. Светлана Димитрова – д-р по психология, психолог в 91. НЕГ, гр. София